

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 5

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Керівник секції: доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних наук,
доцент М. А. Яценко

Секретар секції: доцент кафедри соціології, кандидат політичних наук,
доцент О. О. Каретна

ЯРОВА ЛІЛІАНА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри соціології, доктор політичних наук, професор*

ПРОХОРЕНКО ЄВГЕНІЯ ЯКІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних наук, доцент*

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ЯК КРИТЕРІЙ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ

Однією з причин виникнення діалогових відносин між соціальними партнерами стали внутрішні процеси в країнах, що відображають реальні зміни, як у соціальній, так і в трудовій сфері громадського життя. Головними з таких змін для першої третини ХХ століття були наступні: широка поширеність соціальних конфліктів і. У результаті науково-технічної революції суспільство одержало нові можливості для задоволення життєвих потреб різних верств населення, що істотно знижувало гостроту соціальної напруженості. Одночасно науково-технічна революція висувала високі вимоги до професіоналізму працюючих, їхньої соціально-психологічної сумісності на виробництві, гуманізації соціально-трудових відносин. Все це разом вплинуло на соціальну структуру суспільства в напрямку «розмивання» класових меж, появи середнього класу, що стало додатковим стимулом соціального діалогу.

Уперше ідея соціального партнерства затвердилася в законодавстві ряду європейських країн (Німеччина, Австрія, Скандинавія) в 1960-і рр. як результат багаторічного пошуку ефективних форм регулювання соціально-трудових відносин [1]. Системоутворюючим елементом ідеї соціального партнерства є соціальний діалог і пошук компромісів основних учасників – держави, роботодавців і працівників в особі профспілок. Досвід розвинених країн свідчить, що саме

соціальний діалог являє собою найважливіший інститут, який забезпечує запобігання або мирне вирішення соціальних конфліктів, що служить гарантією соціальної згоди та прогресу. Соціальний діалог – єдина розумна альтернатива, з одного боку, соціальному погоджуванню, що веде до обмеження насущних інтересів і прав працівників, з іншого боку – соціальним потрясінням, що неминуче призводить до насильства та кровопролиття.

Саме стан соціального діалогу є одним із критеріїв реальності демократизму в суспільстві. Як діяльність соціальний діалог спрямований на те, щоб забезпечити на основі рівноправного співробітництва реальну участь найманих робітників, роботодавців і держави у формуванні та реалізації соціальної й економічної політики, заснованої на оптимальному балансі інтересів сторін. Демократизм соціально-партнерських відносин знаходить прояв також у розвитку й удосконаленні економічної демократії, участі трудящих в управлінні виробництвом, розподілі його результатів.

У своїй основі європейський досвід соціального діалогу демонструє успішність забезпечення балансу інтересів найманих робітників і підприємців. Це представляється важливим для процесу становлення соціального діалогу й трипартизму в сучасній Україні. Країни Європейського Союзу, пройшовши тривалий шлях від гострої класової боротьби до досягнення соціального миру, знайшли оптимальну форму соціального співробітництва. Вона поступово входить у сферу соціальних відносин українського суспільства.

У своїй основі європейський досвід соціального діалогу демонструє успішність забезпечення балансу інтересів найманих робітників і роботодавців. Досить налагоджена система соціального діалогу створена в Австрії, Німеччині, Швеції, Іспанії. В Австрії система соціального діалогу передбачає наявність у партнерів певних суспільних і владних повноважень, включеність у проблеми соціально-трудова відносин, знання їх зсередини та здатність їх регулювати. Центральним органом, що здійснює всебічне співробітництво, є Об'єднана комісія з цін і заробітної плати, створена на основі неформальної угоди між урядом й іншими соціальними партнерами. Система соціального діалогу тут закріплена конституційно. Вона потенційно конкурує з парламентською системою, велику увагу їй приділяють політичні партії [2, с. 141].

Свідченням ефективності системи соціального діалогу в Німеччині є те, що характер взаємин роботодавців і найманих робітників визначає поняття «соціальне самоврядування». Інтереси підприємців представляють організації трьох видів: економічні спілки, палати, союзи роботодавців. Соціальний зміст економічного порядку регулюється державою. Таким чином, управління суспільством у Німеччині забезпечує внутрішній соціальний мир, відповідає певним уявленням про соціальну справедливість, здійснюється на основі як економічних, так і соціальних норм.

Процес створення української концепції соціального діалогу відображає значне відставання наукових розробок у цій сфері від потреб соціально-економічної практики. Поява цього терміну, виділення

категорії соціального діалогу як предмета вивчення зробили необхідним вирішення проблем, пов'язаних із виявленням природи, сутності, соціальної обумовленості даного явища, факторів його становлення та розвитку в умовах сучасної української дійсності.

Отже, на сучасному етапі виникає необхідність розширення спектра соціально-економічних питань, вирішувати які можна ефективніше за допомогою соціального діалогу. Вимагають подальшої активізації дії соціальних партнерів, особливо роботодавців, для того, щоб сприяти підвищенню рівня корпоративної соціальної відповідальності та стимулювати їхню участь у соціальному розвитку регіонів.

Таким чином, вдосконалення соціального партнерства за участі роботодавців повинне йти за двома основними напрямками: підвищення соціальної відповідальності бізнесу та розвиток соціального діалогу за участі уряду, якій усе в більшій мірі повинен відігравати роль гаранта; проведення ефективної соціальної політики, спрямованої на працівників підприємства, та спільне з профспілками прогнозування подій у сфері трудових відносин, визначення пріоритетів і соціальних цілей розвитку.

Список використаних джерел:

1. Давиденко В. Соціальний діалог: проблема досягнення стандартів Євро-союзу / Політичний менеджмент. 2006. № 2. С. 76.
2. Ситник О. Ю. Розвиток персоналу шляхом налагодження соціального діалогу в Україні крізь призму міжнародного досвіду / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 11. 2017. С. 141.

Ключові слова: соціальний діалог, європейський досвід, соціальні партнери, діалогові відносини.

Key words: social dialogue, European experience, the social partners, interactive relationship.

КАЛАШНИКОВА ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри соціології, доктор соціологічних наук, професор*

СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ: ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

Провідною особливістю людини є її здатність формувати реакції самозбереження, які забезпечують виживання. Свідомість людини виконує функцію управління, дозволяючи організму зберігати цілісність, структуру під впливом зовнішніх умов і реалізовувати складні форми поведінки. Соціальні практики формування її безпечної життєдіяльності – це послідовність дій (форми тілесної й ментальної активності), які засновані на певних знаннях, супроводжуються відповідним емоційним станом, що також є рутинізованими щодо них. Найбільша

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна Соціокультурні фактори консолідації суспільства	179
Ворчакова Ірина Євгенівна Проблеми реалізації гендерної політики під час війни в Україні	181
Коваль Іван Васильович, Кисляк Леся Несторівна Російська окупаційна депортація як злочин геноциду українського народу	184
Бринюк Катерина Валеріївна Забезпечення гендерної рівності у країнах Східної Азії як подолання етнополітичних стереотипів	187
Возненко Леонід Валерійович Європейські засади місцевого самоврядування: досвід для України	189
Косов Олександр Васильович Чинники успішного запровадження розумного уряду в Швейцарії	192
Костенко Віана Олександрівна Міграційна політика України в період воєнного стану	194
Лисянський Павло Леонідович Зовнішньо-інспірований сепаратизм в Україні	197
Онищенко Олександр Олексійович Технології політичної пропаганди в сучасних авторитарних та диктаторських режимах	201
Савон Катерина Володимирівна Роль культурних проєктів у світовій політиці	204
Таркін Василь Павлович Окремі аспекти конспірологічних теорій	206
Чігидін Валерій Вікторович Демократичне представництво: синергія інститутів та політичної культури	209
Ястребова Віра Андріївна Проєкти «народних республік» як політичний інструмент впливу рф на дестабілізацію політичної ситуації в Україні	211

СЕКЦІЯ 5 СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна, Прохоренко Євгенія Яківна Система соціального діалогу як критерій демократії в сучасній державі	215
--	-----